

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XII. Ravennaten. seu Faventina cambi. An facultas cambiandi data creditori operetur, ut iste cambiare possit cum se ipso sine speciali mentione, Et quatenus hæc non adesset, An sufficiat ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

dictarum decisionum revocationem, res transijisset de plano, ex ea clara ratione, quod triennij præfinitio non erat ad limitandam, seu finiendam obligationem, sed in gratiam debitoris, ac pro sola dilatione, nè interim à creditore urgeri posset, cum de reliquo subintrantia in priorem contractum esset indefinita cum sola innovatione quantitatis cambiorum, seu interfuriorum, Ut scilicet quemadmodum prius in dicto primo contractu erant vel currentia & rigorosa, vel limitata ad longè tamen majorem rationem, sic ad istam minorem redacta essent, & cujus diminutionis intuitu rationabilis remaneret altera innovatio super susceptione oneris cambiandi facta per debitorem ex regula, ut qui in uno gravatur, in altero relevari debeat, & contra, de quo putabam creditores bonum jus fovere; Sed quoniam in contrarium fuit plurium sententia, idcirco captivando intellectum, ut par est in obsequium majoris partis, in idem consilium deveni, ut creditores prædicti, eo quo possent modo meliori se concordarent, ut puto sequutum.

Discurreram quoque, quod ubi etiam præmissa cessarent, quia nempe juxta sensum dictarum primarum decisionum, assumptio oneris facta per debitorem restricta esset ad solum triennium adjectum ad taxandam, seu extinguendam obligationem, Adhuc tamen dicta cambia, seu fructus deberentur tanquam damna & interesse ob non præstita loca montium, ad quæ principaliter restricta erat promissio subsidiarie facta in pecunia, quoniam promittens tradere speciem fructiferam, si eam non tradat, tenetur ad damna & interesse ad mensuram illorum fructuum, quos percepisset ille, cui promissio facta erat, si implementum sequitur, ac data fides servata, *Gratian. discept. 40. nu. 35. & seq. Romana fructuum census 24. Novembris 1649. Veroffio, Bonon. nullitatis concordia 27. Januarij & 1 Julij 1648. Bichio, Romana multiplici 18. Martij 1654. Aeltio & passim*, quoniam est propositio receptissima; quoties promissio speciei est pura & certa; Verùm difficultas in eo suberat, quod species stabat alterative cum pecunia atque electio erat debitoris; Huic tamen difficultati responderi posse observabam, quod dicta electio procederet durante dilatione, qua expirata, post moram contractam illa transfunditur in creditorem, ac debitor tenetur ut in deterius ex ductus per *Fab. de Ann. consil. 54. n. 8. Aponr. conf. 49. n. 75. Bellon. jun. conf. 45. n. 2. Buratt. dec. 287. nu. 7. adden ad Greg. dec. 316. nu. 3. Auximana dotium 6. Februarij 654. Albergato.*

Replicari tamen poterat in contrarium, quod dum creditor potuisset eligere pecuniam in fructiferam, dici non potest moram fuisse causam certam & immediatam damni emergentis juxta *dec. Mobed 2. de usuris*, quæ recepta est in Curia, ut sæpius in sua materia *sub tit. de usuris*, licet contrarium de jure verius probare conetur *Leotar. de usur. 975. ex nu. 10.*; Sed nimium indiscretus rigor videbatur dictam conclusionem ad factum applicare, quoniam non agebatur de mutuo tunc, seu præcedenter contracto, ita ut cadere posset in mutuantem suspicio cænerandi sub hoc pallio stipulandi potius speciem quam pecuniam, sed constabat de sinceritate actus, quod scilicet illi possidebant loca montium, ex quibus de facto percipiebant fructum ad conventam rationem, quo in gratiam debitoris se privarunt, dum pulsando creditorem posteriorem, in continenti poterant pecuniam ab isto avocandam dare creditori anteriori, atque ita evitare dictorum locorum montium avocationem, unde

potius fuit conventio de fructibus tanquam compensativis, seu restaurativis damni verè & certitudinaliter passi.

Eo etiam addito, quod ad evitandam necessitatem præstandi cautionem, seu faciendi obligationem de restituendo ut supra, cujus vigore in dies denuò urgeri poterant ad restituendam pecuniam numeratam, quod solet esse magis molestum omnimoda verisimilitudo sua debeat, dictos creditores, postquam electio in eos transfusa erat, potius eligere debuisset loca montium; Quinimò etiam si durante termino, vel postea pecunias habuissent in eadem loca investire debuissent. Tum ex communi ferè observantia à prædicta ratione regulata, Tum ex observantia particulari eorumdem, dum in prima solutione, potius loca montium vinculata recipere elegerunt, quam pecuniam numeratam cum dicta cautione, seu obligatione, unde propterea intrat recepta limitatio *dec. Mobed*, quando scilicet ex probationibus, etiam præsumptivis & administrativis, certitudinaliter constat pecuniam in eum usum fructiferum activum vel passivum converti debuisset, ut sæpius in dicta sua materia *sub tit. de usuris*, præsertim in *Esnacensus disc. 14.* sed de his omnibus absuit occasio formiter disputandi in judicio, dum controversia finem habuit per concordiam.

RAVENNATEN.

SEU

FAVENTINA CAMBII

PRO

PETRO LEGA

CUM

HIERONYMO LUCATELLO.

Casus variè decisus per Rotam.

An facultas cambiandi data creditori operetur, ut iste cambiare possit cum se ipso sine speciali mentione Et quatenus hæc non adesset, an sufficiat præsumptiva probatio, deducta præsertim à solutione cambiorum, & solidatione computorū; Et an ad justificationem cambiorum sufficiant solum primæ litteræ nuncupatæ *dell' Andata* absque eo quod doceatur de aliis responsivis nuncupatis *del ritorno*.

S U M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 *Ad justificationem cambiorum sufficiunt litteræ accessus, licet non adsint illæ reditus.*
- 3 *Creditor cui data est facultas cambiandi non potest cambiare cum seipso absque speciali mentione.*
- 4 *Sed hæc voluntas probatur etiam posteriori, & per actus arithabitionis.*
- 5 *Vel etiam per alias species probationis etiam conjecturaliter, quia id non percussit substantiam cambij.*

DIS-

DISCURSUS XII.

1 FACTA inter Legam & Lucatellum de anno 1639. solidatione computorum super credito initium habente ab anno 1635., detectum fuit Legam remanere debitorem in libris 12600. circiter, super quibus initium fuit cambium ad rationem octo pro centenariis. Cumque deinde inter partes ortæ fuissent controversiæ super cambiorum cursu, ob non justificationem spacciorum, tam ab anno 1635. ad 1639., quando verè nulla dabatur justificatio, quam abinde citra, quando illa dabatur, sed præterebatur non esse legitimam & sufficientem, Ac etiam, an summa in solidatione computorum de anno 1639. constata quoque esset ex cambijs decursis ab anno 1635., ut erat debitoris præsentio, vel augmentum prioris debiti proveniret ab alijs causis, ita ut pro eo primo tempore de aliqua cambiorum exactione, vel conversione in sortem non constaret, ut creditor præterebatur. Hinc introducta causa in *Rota coram Bichio* per appellationem à sententia Legati *Ravennaten. sub die 16. Junij 1653.* prodijt resolutio debitori favorabilis, quod scilicet ob non justificationem spacciorum ab anno 1635. ad 39. nulla debita essent cambia, tanquam ex deficiente omnino necessario realitatis requisito justificando per litteras saltem responsivas, vulgò nuncupatas *del ritorno*, proindeque cambia decursa non potuisse converti in sortem, ut *Rota* præsumptivè credidit factum esse ob summarum correspondentiam, latè in decisione de super edita firmando aliàs firmata in *Romana cambi coram eodem Bichio dec. 69. par. 9. rec.* & in alijs, tam circa omnimodam necessitatem justificationis spacciorum, quam circa conclusionem non attendendi in hac materia solidationes computorum & confessiones, aliaque facta partium.

2 Et quoad secundum tempus post dictam solidationem, quamvis doceretur de justificatione per primas litteras, quæ vulgò dicuntur *dell' andata* quas justificabatur verè & non fide transmissas fuisse ad locum nundinarum cum earum sincera & reali effectuatiōe, proindeque firmarum fuerit eas ad id sufficere, quamvis non doceretur de litteris responsivis, cum istæ non sint intrinsecè necessariæ de substantia cambi, sed solum ad justificationem profint subsidiariæ, quando scilicet non exhibentur primæ litteræ *dell' andata* in quibus melior, ac magis directa probatio consistit, ut firmaverat *Rota in Romana, seu Florentina cambiorum n. Januarij 1615. coram Duno zetto seniore inter suas decis. 69.* & deinde dixit in *Romana, seu Januæ. cambi 16. Januarij ejusdem anni 1653. coram eodem Bichio.*

3 Nihilominus pro summa verè debita, neque dictum fuit cambia deberi, cum illud giratum fuerit cum ipsomet creditore, quod absque expressa debitoris mandantis voluntate fieri non potest ex deductis *dec. 31. 32. & 33. post Turr. de cambijs*, & in alijs in eadem decisione deductis, & non semel habetur in alijs *hoc tit.* rejiciendo limitationem traditam per *Turr. in annot. ad d. dec. 31. litt. F.* ubi scilicet in mandato expressum esset pretium & platea, quasi quod tunc nihil interesset debitoris mandantis, an cambium creditor mandatarius cambiaverit cum se ipso, vel cum alio, quia semper in dubio deficere dicitur voluntas mandantis, quæ potissimum spectanda est, ob rationem deductam in *d. decis. 31. & 32. post Turr.*, quod in mandato quantumvis generali non venit persona creditoris, nisi

exprimat *ad text. in l. si mandavero tibi §. sibi centum ff. mandati.*

4 Et quamvis tunc scribentes pro creditore deducerent limitationem canonizatam per *Rotam di. Et a dec. 33. post Turr. num. 7.* ubi scilicet debitor deinde in solidatione computorum cambia decursa solvisset, seu admisisset tanquam debita, Adhuc tamen, non impugnando dictæ limitationis veritatem, ea rejecta fuit ex defectu applicationis, quod scilicet non constaret debitori innotuisse creditorem cum seipso cambiasse, undè opinari potuit cambium initium fuisse cum tertio, ex regula, quod ad effectum inducendi ratificationem, seu approbationem actus gesti, requiritur scientia certa & explicita, & non sufficiant actus æquivoci.

Ad formam hujus decisionis prodiit sententia, quæ ob non interpositam in tempore appellationem transitum fecit in judicatum, atque ob subsequitam mortem Lucatelli creditoris, aliaque impedimenta, sicut causa usque ad annum 1663., de quo tempore dicti creditoris filius & hæres curavit committi in eadem *Rota coram Cerro* causam restitutionis in integrum, Atque me in hoc statu assumpto ad defensionem debitoris, qui rem judicatam pro se habebat, cum reliqua omnia, præsertim circa crediti augmentum proveniens ex alijs causis potius quam ex cambijs decursis in primo tempore consisterent in nudo facto, in quo nullæ sunt Advocatorum partes, Quatenus pertinet ad ultimum punctum dictæ limitationis, ad quam ex parte creditoris restringebatur rei judicatæ injustitia, cujus ratione locum esse restitutioni in integrum contendebat.

5 Inspecta dicta decisione, satis de ejus vitibus in hac parte dubitavi, proindeque, juxta stylum, requirenti insinuavi, timendum magis esse de lucumbentia, prout disputationis eventus in hac parte docuit *sub die 4. Decembris 1663.* Et resolutio mihi quamvis in contrarium scribenti, visa est probabilis, quoniam ut pluries *hoc eod. tit.* habetur, licet in *Rota & Curia* receptissimum sit, facultatem cambiandi cum seipso indigere nota speciali, Nihilominus hoc non est vitium intrinsecum quod percutiat cambi naturam vel substantiam, quo casu voluntas vel factum partium non attenditur, neque est operativum, sed est defectus proveniens à verisimiliter deficiente mandantis voluntate, quæ nedum expressè probari potest, sed etiam conjecturaliter & adminiculativè, sive à priori, sive à posteriori per actus inducentes ratihabitionem, quæ mandato æquipollet, ejusque vim habet; Et quamvis vera sit propositio, ut ad effectum ratificationis requiratur scientia, sine qua non datur animus, nihilominus ista, inspecta qualitate debitoris viri industrij, & in rebus mercantilibus versati, videbatur verisimilis, cum probabile non esset notabilem summam cambiorum decursorum solvere voluisse non vilis & recognitis spaccijs, ex quorum inspectione deveniri potuit ad notitiam, quod cambium creditor cum seipso iniisset, præsertim quia in facto alia dabantur hujus scientiæ inditia & adminicula; Ubi verò non agitur de sanando vitio intrinsecò & substantiali, ex quo resulret usura, ejusque fraus, tunc in solutionibus jam factis; & subsequutis solidationibus, ratione publici boni resultantis à facilitate commercij, ac etiam ratione bonæ fidei, quæ inter mercatores & negotiantes exuberare debet, satis benignè in his materijs procedendum videtur, undè resolutio fuit juxta votum, quamvis tanquam Advocatus scriberem in contrarium.